

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาอาชีพที่ยั่งยืน

ผู้เขียน นางสาวศิริกาญจน์ อุ่นนันทกาศ

ปริญญา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การศึกษานอกระบบ)

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

รองศาสตราจารย์ ดร.ชูเกียรติ ลิสุวรรณธุ์ ประธานกรรมการ

อาจารย์วิสุทธิ วานิช กรรมการ

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาอาชีพที่ยั่งยืน มีวัตถุประสงค์ เพื่อการศึกษาศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาอาชีพที่ยั่งยืน และการศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาอาชีพที่ยั่งยืน ระเบียบวิธีการศึกษาวิจัยเป็นการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนในการสรุปทฤษฎี วิเคราะห์ ศักยภาพชุมชน การเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชน โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก กระบวนการ PRA (Participatory Rural Appraisal) การสนทนากลุ่ม และการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม

ผลการศึกษาพบว่า ศักยภาพของชุมชนบ้านปางอ้นแสดงออกมาในลักษณะของการพึ่งตนเองที่สำคัญ 3 ด้าน คือ

1. ศักยภาพของชุมชนในการพึ่งตนเองด้านการประกอบอาชีพและเศรษฐกิจ ชุมชนมีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นต้นทุนสำคัญที่เอื้อต่อการผลิต สามารถพัฒนาตนเองในด้านอาชีพในด้านการผลิต การรวมกลุ่มเพื่อการผลิต การแลกเปลี่ยนแรงงาน การนำเอา ภูมิปัญญาที่มีอยู่มาใช้ในการผลิต ตลอดจนสร้างอำนาจในการต่อรองกับภายนอก สามารถผลิตอาหารได้อย่างเพียงพอต่อการบริโภคในชุมชน

2. ศักยภาพของชุมชนในการพึ่งตนเองด้านสังคม ชุมชนมีการรวมกลุ่มและการมีส่วนร่วม เกิดกลุ่มทางสังคมร่วมกันเรียนรู้ มีเวทีพบปะสังสรรค์ทางสังคม มีการติดต่อกันในกลุ่มสมาชิกและกรรมการในรูปแบบของการประชุม การเรียนรู้ของชุมชน

3. ศักยภาพของชุมชนในการพึ่งตนเองด้านการเมือง ระบบการเมืองชุมชนวางอยู่บนพื้นฐานปรัชญาชีวิตของชุมชน กลไกการจัดระเบียบในชุมชนเกี่ยวพันอย่างมากกับระบบ จารีต ความเชื่อ

และพิธีกรรม มีบทบาทสำคัญในการกำหนดแบบแผนพฤติกรรมของคนในหมู่บ้านและมีระบบเครือญาติเป็นพื้นฐานของการจัดการความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาอาชีพที่ยั่งยืน มีขั้นตอนที่สำคัญ 8 ขั้นตอน ตามลำดับดังนี้

1. การสร้างความตระหนัก โดยร่วมกันเรียนรู้ สรุบทเรียนของชุมชนให้เห็นคุณค่าทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต่อการพัฒนาอาชีพ
2. การวิเคราะห์และค้นหาสภาพปัญหา โดยร่วมกันศึกษาสภาพปัญหาโดยภาพรวมของการพัฒนาอาชีพอย่างมีส่วนร่วม
3. การจัดลำดับความสำคัญของปัญหา โดยการคัดเลือกปัญหาด้วยวิธีการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา
4. การค้นหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา โดยวิธีการสนทนา พุดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์
5. การแสวงหาความรู้ และทักษะในการกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหา โดยการเข้ารับการฝึกอบรม การสัมมนา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ การศึกษา เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน
6. การวางแผน โดยการสัมมนา วางแผนระดมความคิดในการจัดตั้งกลุ่ม การพัฒนาอาชีพ โดยคำนึงถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
7. การดำเนินการตามแผน โดยระดมทรัพยากร จัดหาแหล่งทุน แหล่งสนับสนุนปัจจัยวัสดุอุปกรณ์และการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน โครงการประกอบอาชีพที่ยั่งยืน
8. การประเมินและสรุบทเรียน โดยการใช้เวทีชุมชนด้วยการสนทนากลุ่มเป็นการติดตามการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรค การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อการแก้ไขอุปสรรค

Thesis Title Community Participation in Sustainable Occupation
Development

Author Mrs.Sirikan Unnunkas

Degree Master of Education (Nonformal Education)

Thesis Advisory Committee

Asst.Prof.Dr.Chukiat Leesuwat

Chairperson

Lect.Visut Vanich

Member

ABSTRACT

The objectives of this research, namely, community participation in sustainable occupation development, were to study the community potential in sustainable occupation development, and its participation process in sustainable occupation development. The research applied a participatory action research technique in synthesizing the lessons learnt from the community on its potentiality, and mutual learning.

Data were collected by the use of participant observations, in-depth interviews, participatory rural appraisal, and focus group discussions with the key informants. The collected data were examined, then, identified according to the issues and grouped for further analyses according to the research objectives.

The research results indicated the community potential in self-reliance in 3 aspects as follows.

1. The self-reliance potential of the community in earning the livings economically was based on its natural resources and environment as its significant capital responsive to its production. That could help to generate self-development, group process for production, labor exchange, local wisdom application for production, and building a bargaining power in dealing with the external agents. As a consequence, the community was able to produce enough food for its self-consumption.

2. The self-reliance potential of the community in social aspect could be noticed from its member grouping and participation. Those matters caused a social learning group

with social interactional arena and inter-communications among the members and committees in forms of meetings and community learning activities.

3. The self-reliance potential of the community in political aspect could be reflected from the community political system based on its life philosophy. The mechanism of social order arrangement related very much to the traditional system, belief and rituals of the community. Those factors had a significant role in determining the behavior pattern of the community members. They had a kinship system as the foundation of individual relationship management.

The community participation process in sustainable occupation development had 8 sequential steps as follows:

- a) A creation of the sense of awareness within the community through social and mutual learning, leading a synthesis of the community lesson and value judgment of the community's natural resource and environment for occupational development;
- b) The analysis and finding of problem situations by mutual study the participatory occupational development collectively;
- c) Setting priority of the problems;
- d) Finding the most appropriate solutions of problems by focus group discussion and experience exchanges;
- e) Searching for knowledge and skills of problem solution through training, seminars, exchanges of knowledge and experience, studying and strengthening the community;
- f) Planning by seminar for planning to mobilize opinions of relevant people in group organization for vocation development with reference to natural resources and environment;
- g) Following the plans by mobilizing resources, capitals, supporting factors and materials, including participation of the people in sustainable occupation;
- h) Evaluation and synthesis of lessons learnt from the community by using focus group discussion during the following up, monitoring, operation, problems and obstacles for knowledge exchanges and learning for problem solution.